

Tampereen kaupunki

Työ- ja elinkeinoministeriö
PL 32
00023 Valtioneuvosto

Viite: Lausuntopyynnön diaarinumero: VN/37864/2025

Tampereen kaupungin lausunto työ- ja elinkeinoministeriön arviomuistioon Työvoimapalvelujen kehittämistarpeiden arviointi kuntouttavan työtoiminnan uudistamisen yhteydessä

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelmaan sisältyy kirjaus kuntouttavasta työtoiminnasta. Kevään 2025 puoliväliriihessä hallitus linjasi edelleen, että *sosiaalihuollon työllistymistä ja työ- ja toimintakykyä edistäviä palveluita uudistetaan kokonaisuutena siten, että siirretään kuntouttava työtoiminta ja sen resurssit kuntiin ja kehitetään palvelua vahvemmin työllistymistä edistäväksi. Tähän liittyvä sosiaalinen kuntoutus säilytetään hyvinvointialueilla.*

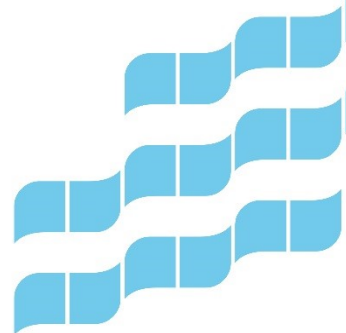
Nykytuotoinen kuntouttava työtoiminta on yksi sosiaalihuollon työllistymistä ja työ- ja toimintakykyä edistävistä palveluista eikä sitä voida sellaisenaan siirtää kuntiin. Hallituksen kirjaus ja linjaus edellyttävät, että tarkasteluun otetaan sekä työvoimapalveluiden että sosiaalipalveluiden kehittämistarpeet. Sosiaali- ja terveysministeriö vastaa sosiaalihuollon palvelu-uudistuksen ja sen osana kuntouttavan työtoiminnan ja sosiaalisen kuntoutuksen säädösmuutosten valmistelusta.

Työ- ja elinkeinoministeriössä on osana hallitusohjelmakirjauksen ja puoliväliriihen kirjauksen toimeenpanoa valmisteltu arviomuistio työvoimapalveluiden kehittämistarpeista.

Arviomuistion tavoitteena on selvittää edellytyksiä matalan kynnyksen työvoimapalvelun toteuttamiselle. Lausuntokierroksen tavoitteena on saada toimijoilta näkemyksiä ja tietoa jatkovalmistelun tueksi. Lausuntopalautteen avulla arvioidaan tarkemmin, mitä muutoksia tulisi edistää.

Muistiossa tarkastellaan heikossa työmarkkina-asemassa oleville tarjottavien palveluiden nykyistä valikoimaa, kuitenkin keskittyen työvoimaviranomaisen toimivallassa olevien palvelujen mahdollisuuksia vastata kohderyhmän palvelutarpeisiin. Taustoittavana aineistona tuodaan esille kansallisia esimerkkejä jo aiemmin toteutetuista palveluista ja toimista.

Arviomuistion tavoitteena on selvittää edellytyksiä matalan kynnyksen työvoimapalvelun toteuttamiselle. Muistiossa tarkastellaan heikossa työmarkkina-asemassa oleville tarjottavien palveluiden valikoimaa ja toteutumaa ja arvioidaan erityisesti työvoimaviranomaisen

toimivaltaan sisältyvien palvelujen mahdollisuuksia vastata kohderyhmän palvelutarpeisiin. Taus-toittavana aineistona tuodaan esille kansallisia esimerkkejä jo aiemmin toteutetuista palveluista ja toimista. Muistion kehittämis ehdotuksissa esitetään nykytilan pohjalta toimia, joilla heikossa työ-markkina-asemassa olevien työllistymistä voitaisiin edistää ilman merkittävää uutta sääntelyä. Ehdotukset keskittyvät nykyisten palvelujen toimeenpanon kehittämiseen, minkä lisäksi tuodaan esille palvelukokonaisuuksien nykyistä laajempi hyödyntäminen. Lisäksi kehittämis ehdotuksissa tarkastellaan yhteistyön rakentamista ja kehittämistä niin viranomaisten kesken kuin viranomais-ten ja työllisyyden edistämisen ekosysteemin toimijoiden välillä. Työvoimaviranomaisilta ja sidos-ryhmiltä pyydetään lausuntokierroksella näkemyksiä muistion kehittämis ehdotuksista ja niiden riittävydestä sekä näkemyksiä mahdollisista muista jatkovalmisteluissa tarpeellisista teemoista.

Näkemykset kehittämis ehdotuksista

Kehittämis ehdotus 1: Uravalmennuksen räätälöinti

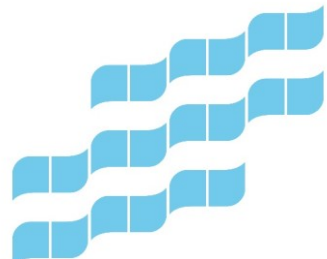
Näkemykset uravalmennuksen räätälöintiä koskevista ehdotuksista:

Arviomuistiossa ei ole varsinaisesti ehdotuksia uravalmennuksen kehittämiseksi, vaan muistiossa todetaan, että uravalmennuksesta ei säädetä järjestämis laissa tarkemmin, joten työvoimaviran-omaisella on monipuoliset mahdollisuudet räätälöidä valmennusta asiakkaiden tarpeisiin. Tampe-reen kaupunki näkemyksen mukaan se, että uravalmennuksen toteuttamista ei ole lainsäädän-nöllä tarkemmin säännelty, on kannatettavaa.

Muistiossa tuodaan esille, että työelämävalmiuksien kehittämisessä voi olla tarpeen tehdä yhteis-työtä sosiaalipalvelujen kanssa, palvelujen varmistamiseksi. Huomioitavaa on, että yhteistyö sosi-aali- ja terveyspalvelujen kanssa on riippuvainen hyvinvointialueiden resursseista ja mahdollisuuksista tehdä yhteistyötä. Työnhakija-asiakkaiden työllistymisen edistämistä tukevista sosiaali- ja terveyspalveluissa on palveluvajeita ja palvelujen saatavuudessa ja palvelupolkujen etenemisessä on pitkiä viiveitä.

Yksilöllisten palvelujen räätälöinnissä ongelmana on, että uravalmennukseen ei voi nykyisen lain-säädännön mukaan sisällyttää työssäoppimista tai työkokeilua ja työkokeilu, joka palveluun voisi yhdistää, on sekä järjestämis perusteeltaan että kestoltaan suppeaksi rajattu palvelu. Heikossa työmarkkina-asemassa olevat työnhakijat tarvitsevat usein pitkäkestoista tukea ja palvelukokonai-suuksia, jossa yhdistyvät sekä uraohjaus, työnhakuvalmennus että työssäoppiminen. **Tampereen kaupunki esittää työvoimaviranomaisen harkintavallan laajentamista työkokeilun enimmäiskes-ton ja räätälöinnin osalta, erityisesti heikossa työmarkkina-asemassa olevien palvelupolkujen palvelumuotoiluun liittyen.**

Konseptina uravalmennus ei vastaa nykyisiin asiakastarpeisiin, jotka ovat moninaisempia kuin yh-den asian valmentaminen. Uravalmennus tulisi olla kokonaisvaltainen palvelu, jossa voidaan muun muassa kartoittaa asiakkaan tilannetta ja edistää työkykyä, vahvistaa työelämävalmiuksia ja

toteuttaa työelämään tutustumista joustavalla kestolla myös muulla tavoin, kuin liittämällä palveluun säänneltyä työkokeilua, johon asiakkaalla ei vielä välttämättä ole valmiuksia. Työvoimaviranomaisen harkintavaltaa uravalmennuksen toteuttamisessa tulee siten edelleen laajentaa ja uravalmennukseen kytkettävien palvelujen toteuttamista joustavoittaa asiakkaiden palvelutarpeet huomioiden.

Kehittämisehdotus 2: Työhönvalmennuksen menetelmien monipuolistaminen

Näkemykset työhönvalmennuksen menetelmien monipuolistamista koskevista ehdotuksista:

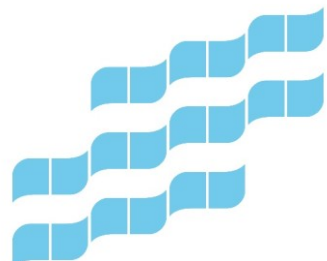
Järjestämislaissa ei säädetä työhönvalmennuksen sisällöstä tai menetelmistä, joten toteutustavataan työhönvalmennus voi vaihdella. Arviomuistiossa esitetään ns. laatuperusteisen työhönvalmennuksen ja IPS-menetelmien käyttöönoton laajentamista. Tampereen kaupungin näkemyksen mukaan työhönvalmennusta ei ole tarkoituksenmukaista säännellä jatkossakaan. Väljä sääntely mahdollistaa monipuolisten ja vaikuttavien palvelujen kehittämisen.

Tampereen kaupungin näkemyksen mukaan laatuperusteisten ja IPS-menetelmien mukaisten valmennuksien kehittäminen on kannatettavaa, mutta ko. valmennuksilla pystytään vastaamaan nykyisin resurssein vain volyymiltään pienen asiakaskohderyhmän palvelutarpeisiin. Laatuperusteisten valmennusten menetelmäosaamista on tällä hetkellä vain harvoilla palveluntuottajilla ja palvelujen järjestämiskustannukset ovat korkeat. Palvelun järjestämiseen ja tuottamiseen kytkeytyy vahvasti myös yritysysteistyö, jolloin yrityksillä tulee olla vastaanottokyvykkyyttä palvelun toteuttamiseksi. Heikossa työmarkkinatilanteessa yritysten vastaanottokyvykkyys on heikompaa ja hyvässäkin työmarkkinatilanteessa palvelun toteuttaminen yhteistyössä yritysten kanssa vaatii yritykseltä lisäpanostuksia. **Laatuperusteisten valmennusten kehittäminen ja lisääminen edellyttääkin edellä mainituin perustein merkittävää lisärahoitusta lakisääteisiin työvoimapalveluihin.**

Arviomuistiossa esitetään myös, että työvoimaviranomaisen ja hyvinvointialueen tulisi tarvittaessa sopia työnjaosta laatuperusteisen työhönvalmennuksen hyödyntämisestä sekä valmennuksen kohderyhmistä. Kannatettavaa on, että laatuperusteista työhönvalmennusta kehitetään yhteistyössä sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalvelujen kanssa. Palvelujen kehittäminen edellyttää vahvaa ja toimivaa yhteistyöverkostoa ja tämä asettaa toiminnan onnistumiselle haasteita. Huomioitavaa on, että tällä hetkellä monialainen työllistymistä edistävä yhteistyö ei toteudu Tampereen seudun työllisyysalueella lakisääteisesti, eikä hyvinvointialue ole resursoinut käytännössä yhteistyösopimuksen mukaisia resursseja monialaiseen yhteistyöhön. Laatuperusteisen työhönvalmennuksen palvelujen palvelutuotannon työnjaosta ja valmennuksen kohderyhmistä sopiminen on Tampereen kaupungin arvion mukaan epärealistinen nykyisin resurssein. Kehittämistyö edellyttää sekä työvoimapalvelujen lisäresursointia että työllistymisen edistämisen kannusteiden luomista hyvinvointialueille.

Kehittämisehdotus 3: Työllistymissuunnitelman rakentaminen palvelukokonaisuudeksi

Näkemykset ehdotuksista työllistymissuunnitelmasta palvelukokonaisuutena:

Arviomuiistiossa tuodaan esille, että työttömien työllistymispolkua rakennettaessa tulisi johdonmukaisesti kiinnittää huomiota siihen, että työllistymissuunnitelmassa sovitut toimet muodostavat tarkoituksenmukaisen kokonaisuuden. Tämä ajatus on kannatettava ja keskeistä asiakkaan palvelussa. Muistiossa todetaan myös, että jos työttömän palvelutarve ja työllistymisen edistäminen edellyttävät eri viranomaisten palveluja, palvelukokonaisuuden rakentaminen edellyttää toimivaa yhteistyötä eri viranomaisten välillä.

Tällä hetkellä viranomaisyhteistyöhön liittyy merkittäviä esteitä. Edellä kuvattujen sosiaali- ja terveyspalvelujen palveluvajeiden ja -viiveiden lisäksi viranomaisyhteistyötä hankaloittavat tiedon vaihdon haasteet sekä tietojärjestelmien tiedon vaihdon rajattujen mahdollisuuksien että lainsäädännön reunaehtojen osalta. Eri viranomaisten tuottamat palvelut eivät muodosta tällä hetkellä asiakkaalle eheää ja toimivaa palvelukokonaisuutta.

Tietojärjestelmiä tulee kehittää merkittävästi viranomaisten tiedon vaihdon turvaamiseksi. Tietosuojaan liittyviä esteitä tulee purkaa ja mahdollistaa monialainen tiedon vaihto TYM-asiakkuuksia laajemmin (Laki työllistymisen monialaisesta edistämisestä 381/2023).

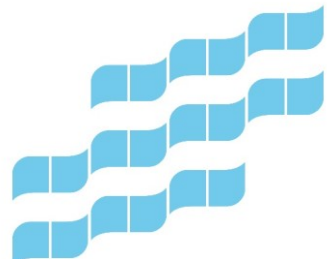
Eri viranomaisten yhteistyönä tehtävien palvelukokonaisuuksien rakentaminen edellyttää kaikilta osapuolilta resursseja monialaiseen yhteistyöhön. Tämä koskee sekä työvoimaviranomaisen, hyvinvointialueiden että Kansaneläkelaitoksen mahdollisuuksia kohdentaa palveluja heikossa työmarkkina-asemassa oleville työnhakijoille. Palvelupolut ovat usein pitkiä ja palvelut kustannuksiltaan korkeita. Monialaisen palvelun resurssit eri toimijoiden osalta on turvattava ja työllistymisen edistämisen kannusteita on rakennettava myös muille toimijoille kuin kunnille.

Arviomuiistiossa tuodaan esille myös kunnan ei-lakisääteiset palvelut osana työnhakijoiden palvelukokonaisuuksia. Huomioitavaa on, että kunnilla on hyvin erilaiset mahdollisuudet ja käytännöt ei-lakisääteisten palvelujen tuottamiseen. Kunnan yleisen toimialan puitteissa järjestämät, ei-lakisääteiset palvelut ovat työnhakijaa velvoittavia, jos palveluun osallistumisesta sovitaan työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa. Jos työnhakijalle aiheutuu osallistumisesta välttämättömiä kustannuksia, työnhakijalla voidaan myöntää järjestämislaissa tarkoitettu harkinnanvarainen kulukorvaus tai vastaava korvaus muun lain nojalla palveluun osallistumisen ajalta. Tällä arvioidaan olevan vaikutusta kustannusten nousuun sekä rahoituksen riittävyyteen työllisyysalueilla, mikäli kuntien järjestämien työllistymistä tukevien palveluiden osalta syntyy kulukorvausten osalta kustannuksia palvelussa olon ajalta. Huolena on, miten työllisyysalueiden kasvavat kustannukset huomioidaan valtionosuusjärjestelmässä, jos kulukorvauksilla tuetaan asiakkaan osallistumista työllistymistä tukeviin palveluihin enenevissä määrin, osana palvelukokonaisuuksien muodostamista.

Huomioitavaa on myös, että uusien palvelujen kehittäminen ja käyttöönotto vaativat myös aikaa. Kehittämistyön lisäksi palvelujen hankintaprosessit vievät oman aikansa.

Kehittämisehdotus 4: Sääntelyn tarkentaminen (kokeilu, valmennus)

Näkemykset sääntelyn tarkentamista koskevista ehdotuksista:

Tampereen kaupunki kannattaa sääntelyn keventämistä ja työvoimaviranomaisen harkintavallan lisäämistä työvoimapalvelujen järjestämislain mukaisen palvelujen järjestämisessä. Työvoimaviranomaisella tulee olla laaja harkintavalta järjestää parhaaksi katsomansa, vaikuttavat palvelut. Esimerkiksi työkokeilun enimmäiskestossa ja toteutustavoissa tulisi olla työvoimaviranomaisen harkintaa laajemmin, jolloin sitä voitaisiin asiakastarpeiden mukaan yhdistää uravalmennukseen. Sääntelyä ei tule lisätä.

Työhönvalmennukseen osalta on tarpeen arvioida palvelun tosiasiallisen toteutuksen (ml. palvelun kesto) ja kulukorvauksen suhdetta. Tampereen kaupungin näkemyksen mukaan on tarpeen tarkastella, toteutetaanko työhönvalmennusta sen kestoisena ja sen kaltaisena, että siihen osallistuminen rinnastuisi voimassa olevan lain mukaisiin työnhakuvalmennuksiin ja uravalmennuksiin osallistumiseen, joihin osallistuvalla on säädetty oikeus kulukorvaukseen.

Koulutuskokeilun osalta voidaan todeta, että nykyinen lainsäädäntö on toimiva, koska se mahdollistaa myös pitkäkestoisen palvelun toteuttamisen. Esimerkiksi Tampereen seudun työllisyysalueella on kokeiltu nuorille 10 viikon koulutuskokeilua, joka on sisältänyt työelämään tutustumista osana palvelua. Heikossa työmarkkina-asemassa olevien kohdalla lyhyt esimerkiksi viiden päivän koulutuskokeilu ei ole riittävä. Kuten aiemminkin on todettu, tulisi lainsäädännön mahdollistaa monipuolisemmat ja kokonaisvaltaisemmat palvelut, jotka voisivat muodostua nykyisen lainsäädännön mukaisten ura- ja työnhakuvalmennusten, työhönvalmennuksen, työkokeilun ja koulutuskokeilun yhdistelmistä.

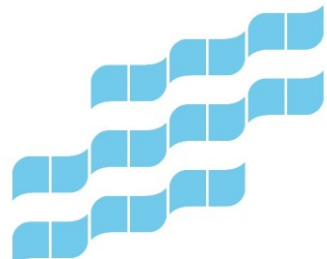
Huomioitavaa on, että heikossa työmarkkina-asemassa olevien palvelujen kehittäminen ja mahdollinen palveluvastuiden laajentaminen edellyttävät työvoimaviranomaisen toimintaan lisäresursointia. Heikossa työmarkkina-asemassa olevien työnhakijoiden palvelupolut ovat usein pitkiä ja rakentuvat vaiheittain. Myös palvelujen järjestämisen kustannukset ovat kustannuksiltaan korkeita, verrattuna esimerkiksi suoraan työhön suuntaavien työnhakijoiden palveluihin.

Kehittämisehdotus 5: Alueellisten yhteistyösopimusten edistäminen

Näkemykset ehdotuksista alueellisten yhteistyösopimusten edistämisestä:

Arviomuistiossa esitetään, että alueiden hyvinvoinnin ja elinvoiman edistämiseksi olisi tarkoituksenmukaista laatia viranomaisten yhteisiä strategioita ja viedä myös työllisyyden edistämisen tavoitteita tällaisiin strategioihin. Strategiatyöhön olisi hyvä kytkeä myös muut työllisyyden edistämiseksi toimivat tahot ja yhteisöt. Asiakastyön tueksi eri toimijoiden olisi tarkoituksenmukaista sopia myös palveluohjauksen menettelyistä.

Lähtökohtaisesti työryhmän esitys on kannatettava. Alueilla on kuitenkin erilaisia ekosysteemirakenteita, joten alueelliset erityispiirteet tulee huomioida yhteisessä strategisessa työskentelyssä. Esimerkiksi Tampereen seudun työllisyysstrategia on koonnut alueen toimijat yhteisen tavoitteenasettelun ja tavoitteiden toimeenpanon äärelle. C6-kaupungit ja KELA ovat tehneet hyvää yhteistyötä esimerkiksi toimeentulotukilain muutokseen liittyvässä valmistelussa.

Ministeriöiden tehtävänjakoa tarkasteltaessa työllisyyden edistäminen ja työvoimapolitiikka kiinnittyvät Suomessa vahvasti elinkeinopolitiikkaan, mitä voi pitää selkeänä erona verrattuna moniin Euroopan maihin, joissa työllisyyden edistäminen ja työvoimapalvelut ovat osa sosiaalipolitiikkaa ja yhden toimijan alla keskushallinnossa. Arviomuistiossa tuodaan esille, että Suomen valitsema hallinnollinen rakenne herättää kotimaassa keskustelua siitä, toimiiko viranomaisten yhteistyö riittävästi ja mitkä ovat eri viranomaisten roolit työllisyyden edistämisessä.

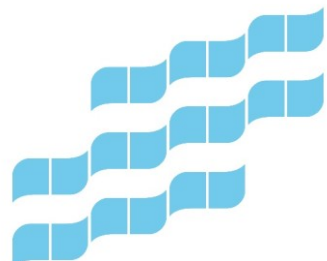
Tampereen kaupunki pitää erittäin tärkeänä työllisyyden edistämisen vahvaa yhteyttä elinvoimapolitiikkaan ja sitä kautta kasvun ja työllisyyden edistämiseen sekä uusien työpaikkojen luomiseen. Strateginen yhteistyö on tärkeä lähtökohta, mutta se ei yksin riitä turvaamaan heikossa työmarkkina-asemassa olevien työnhakijoiden palvelutarpeiden mukaisia palveluja. Toisin kuin arviomuistiossa esitetään, viranomaisten rooleja ja vastuita tulee tarkentaa. On käytävä perustava keskustelu siitä, mikä on työvoimapalvelujen rooli ja ydintehtävä ja millaisilla palveluilla työnhakijaksi ohjattuja asiakkaita tuetaan eteenpäin kouluttautumisen ja työllistymisen polulla tai kohti muita ratkaisuja. Sosiaali- ja terveystieteiden palvelujen saatavuus oikea-aikaisesti ja sujuvasti katkeamattomina palvelukokonaisuuksina on turvattava ja hyvinvointialueille on asetettava työllistymisen edistämistä tukevat kannusteet. Tämän lisäksi tulee kiinnittää erityistä huomiota viranomaista tiedon vaihtoon, tiedon vaihtoa mahdollistaviin tietojärjestelmiin ja asiakkaan mahdollisuuksiin luvittaa omia tietojaan työnantajille tai viranomaisten käyttöön.

Nykyisen kuntouttavan työtoiminnan lain 8 §:n mukaan kuntouttavaa työtoimintaa on järjestettävä asiakkaalle silloin, jos hänen työ- ja toimintakykynsä eivät mahdollista työtä tai osallistumista työvoimapalveluihin. Kuntouttava työtoiminta on siten julkisiin työvoimapalveluihin nähden toissijainen toimenpide. Tampereen kaupungin huolena on asiakaskohderyhmä, jolle kuntouttavan työtoiminnan kaltainen palvelu soveltuu heidän palvelutarpeensa mukaisena ensisijaisena palveluna, mutta nykyisen kaltaista kuntoutuksellista elämänhallintaa sekä työ- ja toimintakykyä edistävää palvelua, jossa sosiaalipalveluilla olisi olennainen rooli asiakkaan tilanteen edistämisessä, ei enää tulevaisuudessa olisi. Sääntelyssä tulee edelleen huomioida sosiaalipalveluiden olennainen rooli asiakkaan palvelutarpeiden mukaisten palvelujen osalta. Esimerkiksi sosiaalisen kuntoutuksen palvelut, niiden laatu ja kehittäminen tulee muutoksessa turvata. Sosiaalisen kuntoutuksen ja muiden sosiaalipalvelujen saatavuuden turvaamiseen liittyvät oleellisesti hyvinvointialueiden resursointi ko. palveluihin ja kannusteet työllistymistä tukevien sosiaalipalvelujen järjestämiseen.

Yhteistyön tulisi hyvinvointialueiden kanssa olla suunnitelmallista, johdettua ja joillakin mittareilla seurattavaa tekemistä. Ilman hyvinvointialueiden työllistymisen edistämisen kannusteita yhteistyö ei todennäköisesti toteudu alueellisella tasolla. Palvelujärjestelmien ja muiden rakenteellisten muutosten yhteydessä tulee arvioida ja todentaa toimiiko viranomaisten yhteistyö riittävästi, ja mitkä ovat eri viranomaisten roolit työllisyyden edistämisessä.

Mitä muuta haluatte kertoa tässä yhteydessä?

Muut näkemykset, kommentit ja ehdotukset:

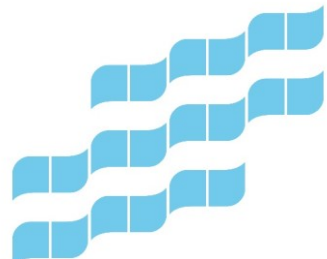

Hallituksen kevään 2025 puoliväliriihessä linjattiin Petteri Orpon hallitusohjelman kirjausten mukaisesti, että *sosiaalihuollon työllistymistä ja työ- ja toimintakykyä edistäviä palveluita uudistetaan kokonaisuutena siten, että siirretään kuntouttava työtoiminta ja sen resurssit kuntiin ja kehitetään palvelua vahvemmin työllistymistä edistäväksi*. Tämä kirjaus tehtiin siitä huolimatta, että kuntouttava työtoiminta on sosiaalihuoltolain mukainen palvelu, jota ei voi sellaisenaan siirtää kuntiin. Tästä seuraa, että hallitusohjelman ja puoliväliriihen kirjausta ei voi sellaisenaan toteuttaa, vaan ratkaisun tulee olla jokin muu vaihtoehto kuin hallitusohjelman mukainen puoliväliriihen kirjaus. **Tampereen kaupunki ei kannata uusien palveluvastuiden siirtämistä työvoimaviranomaisen järjestämisvastuulle tai kuntouttavaa työtoimintaa korvaavan, ns. uuden palvelun sääntämisestä lainsäädännöllä.** Nykyinen lainsäädäntö mahdollistaa työvoimaviranomaiselle palvelujen järjestämisen ja palvelumuotoilun heikossa työmarkkina-asemassa oleville. Nykyistä palveluvalikoimaa tulee kuitenkin edelleen joustavoittaa, jotta palvelujen muotoilu asiakkaisen palvelutarpeisiin ja palvelukokonaisuuksien rakentaminen olisi entistä asiakaslähtoisempää. **Mikäli kuitenkin nykymuotoiseen kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvien asiakkaiden palveluvastuuta siirretään työvoimaviranomaisen palveluvastuulle, tulee siirrosta aiheutuneet kustannukset korvata kunnille valtiosuusjärjestelmässä täysimääräisesti. Huomioitavaa on, että kuntouttavaa työtoimintaa koskevassa arviomuistiossa ei ole arvioitu riittävällä tavalla kuntien rahoitusvastuuvaikutuksia.**

Järjestämislaissa määriteltyjen nykyisten palvelujen järjestämisen sujuvoittaminen, palvelujen yhdistämisen ja järjestämisen mahdollistaminen laajemmin on kannatettavaa. Tampereen kaupungin näkemyksen mukaan nykyisten palvelujen sääntelyä tulee keventää ja esimerkiksi työkokeilun järjestämistä tulee mahdollistaa joustavamaksi. **Sääntelyn väljentäminen ei saa johtaa siihen, että työvoimaviranomaisen palveluvastuu laajenee, mutta tehtävien lisääntymistä ei korvata valtiosuusjärjestelmässä.**

Huomioitavaa on, että heikossa työmarkkina-asemassa olevat työnhakijat tarvitsevat usein sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalveluja. Näiden palvelujen saatavuudessa on merkittäviä palveluvalikoimajonoja, joita ei riittävällä tavalla TEM:n arviomuistiossa ole käsitelty. Esimerkiksi Pirkanmaan hyvinvointialueella kuntouttavaa työtoimintaa on vähennetty merkittävästi. Kuntouttavan työtoiminnan nykyisestä asiakaskunnasta merkittävä enemmistö (80 %) ei kykene työhön eikä julkisiin työvoimapalveluihin. Kohderyhmän asiakkaita ei auteta siirtämällä merkittävä osa kuntouttavan työtoiminnan piirissä olevista tai palvelua tarvitsevista asiakkaista työvoimaviranomaisen järjestämisvastuulla olevien palvelujen piiriin. Kohderyhmän asiakkaista suurimmalla osalla palvelutarpeena ovat sosiaalisen kuntoutuksen palvelut. Tämän sijaan tulee varmistaa, että työnhakija-asiakkaat saavat viivytyksettä palvelutarpeensa mukaiset sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalvelut ja palvelupolut ovat sujuvat ja katkeamattomat. Sosiaalista kuntoutusta tulee järjestää ja kehittää vastaamaan paremmin asiakkaiden palvelutarpeisiin.

Sen sijaan, että kuntouttava työtoiminta lakkautettaisiin ja palveluvastuita siirrettäisiin työvoimaviranomaiselle, hyvinvointialueen tulee kehittää uudenlaisia, asiakkaiden palvelutarpeita vastaavia palveluja, nykyisen kuntouttavan työtoiminnan asiakkaille. Palvelujen tulee vastata asiakkaiden arjen- ja elämänhallinnan palvelutarpeisiin heidän kyvykkyyksiensä mukaisesti ja palvelun viikoittaisen keston tulee tukea asiakkaan tilannetta ja osallistumismahdollisuuksia. Suurimmalle osalle kuntouttavan työtoiminnan asiakkaista työvoimapalveluihin osallistuminen tai

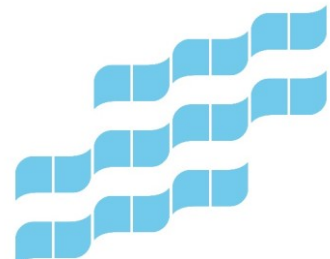
kokoaikatyön hakeminen ei ole mahdollista työ- ja toimintakyvyn ja arjen- ja elämänhallinnan haasteiden takia. Tampereen kaupungilta siirtyi hyvinvointialueiden perustamisen yhteydessä noin 6 M€ rahoitusta (henkilöstösiirrot ja palvelurahoitus esim. kuntouttavaan työtoimintaan) ko. asiakaskohderyhmän palvelujen järjestämiseen. Mikäli palveluvastuita siirretään hallituksen esityksen mukaisesti työvoimaviranomaiselle, tulee huomioida, että sosiaalipalvelujen palveluvastuu on hyvinvointialueilla. Kuntouttavan työtoiminnan asiakkaista suurin osa tarvitsee ensisijaisesti sosiaali- ja terveyspalveluja, jolloin työvoimaviranomaisen järjestämät palvelut eivät ole ajankohdaisia. Mikäli palveluvastuita siirretään hyvinvointialueelta työvoimaviranomaiselle, työvoimaviranomaisen tulee vastata vain niiden asiakkaiden palvelujen järjestämisestä, joilla on kyvykkyyttä osallistua järjestämislain mukaisiin työvoimapalveluihin ja joiden ensisijaisena tavoitteena on työllistyminen kokoaikatyöhön. **Mahdollisen palveluvastuun siirtäminen työvoimaviranomaiselle edellyttää, että uudet palveluvastuut korvataan kunnille täysimääräisesti valtionosuusjärjestelmässä. Kuntouttavaa työtoiminnan lain mukaisten palvelujen resursointi on nyt siirretty hyvinvointialueille ja palveluvastuiden mahdollisesti muuttuessa tulee rahoitus palauttaa palveluvastuiden muutosten mukaisesti työvoimaviranomaiselle. Ilman siirtyvää rahoitusta, ei ole mahdollista järjestää järjestämislain mukaisia uusia palveluja kohderyhmälle, joilla on mahdollisuus osallistua työvoimaviranomaisen palveluihin.**

Työvoimaviranomaisella ei ole oman roolinsa puitteissa tarjolla palveluja suurimmalle osalle kuntouttavan työtoiminnan asiakkaista. Työllistymistä edistävien monialaisten palvelujen resursseja on myös lisättävä työnhakija-asiakkaiden palvelutarpeiden mukaisesti edellä mainitulta pohjalta ja lakisääteiset palvelut ovat turvattu (TYM-yhteistoimintamalli, Laki työllistymisen monialaisesta edistämisestä 381/2023).

Sosiaali- ja terveyspalvelujen palveluvalikoimaan kuulumisen kriteeriksi ollaan lisäämässä kohtuullisten kustannusten periaate. Uhkana on, että lisäys mahdollistaa hyvinvointialueille työllisyyden edistämiseen sidoksissa olevien palvelujen vähentämisen ja tarjonnan kapenemisen. Pahimmassa tapauksessa hyvinvointialueet voivat siirtää heikossa työmarkkina-asemassa olevia asiakkaita työvoimapalveluihin, ohi asiakkaiden tosiasiallisen palvelutarpeen.

Edellä kuvatuista tilanteista johtuen, hyvinvointialueille tulee asettaa työllistymisen edistämistä tukevat kannusteet asiakkaiden sosiaali- ja terveyspalvelujen turvaamiseksi.

Nykyisen rahoitusmallin tavoitteena on, että työvoimaviranomainen tuottaa palveluja, jotka johtavat asiakkaan työllistymään mahdollisimman nopeasti. Kunnan työttömyysturvan rahoitusvastuu poistuu vasta työttömän työnhakijan työllistymisen myötä. Heikossa työmarkkina-asemassa olevien asiakkaiden palvelupolut työhön tai koulutukseen ovat usein pitempiä, tarvitaan palvelujen yhdistämistä ja palvelukokonaisuuksien rakentamista usein yhteistyössä eri viranomaisten ja muiden toimijoiden kanssa. Kohderyhmän palvelut muodostuvat usein eri viranomaisten palveluista, eikä työvoimaviranomaisella ole useinkaan mahdollisuutta yksin, omilla palveluillaan vaikuttaa kohderyhmän työllistymisen edistymiseen. Vaikuttavien palvelukokonaisuuksien rakentamiseen vaikuttavat siten myös muiden viranomaisten ja toimijoiden palvelujen saatavuus ja resurssit. Muun muassa edellä mainitut syyt puoltavat sitä, että **kuntien rahoitusvastuu tulee heikossa työmarkkina-asemassa olevien osalta poistaa työllistymistä edistävien ja työllistymistä**

tukevien palvelujen ajalta. Kunnille on kohtuuttoman kallista maksaa samaan aikaan sekä työttömyysturvan rahoitusosuutta että järjestää pitkiä palvelukokonaisuuksia heikossa työmarkkina-asemassa oleville työnhakijoille. Työttömyysturvan rahoitusvastuun poistaminen kunnilta heikossa työmarkkina-asemassa olevilta palveluihin osallistumisen ajalta, kannustaisi kuntia järjestämään kohderyhmälle palveluja. Työttömyysturvan maksuosuudesta vapautuvat rahat voitaisiin kohdentaa aktiiviseen työvoimapolitiikkaan.

Sosiaaliturvajärjestelmää tulee myös tarkentaa kuntien rahoitusvastuun osalta. Mikäli työnhakijan palvelutarpeeksi on arvioitu ensisijaisesti sosiaalinen kuntoutus ei työnhakijan tule kuulua työttömyysturvan piiriin eikä työ- ja toimintakykyä tukevien palvelujen, kuten sosiaalisen kuntoutuksen ajalta tule kohdentua työttömyysturvan rahoitusvastuuta kunnalle.

Lisätietoja: Tarja Paulaniemi
kehittämispäällikkö
Tampereen kaupunki
040 679 8954
etunimi.sukunimi@tampere.fi

